

Nkwekorita Nke Uwa (The Earth Charter)

Na Mbido

Anyi kwụ na oge di mkpa na akụkọ uwa oge mmadu kwesiri ihoro odinihu ya. Dika uwa na abawanye uba na nwere onwe, odinihu notu aka ahụ ji ihe di oke egwu na nkwa. N' iga n'ihu, anyi kwesiri imata na anyi no n'etiti odinala di otutu na obibi ndu di iche iche, anyi bu otu ezi na ulo n'uwa a, ma nwekwa out akaraka. Anyi kwesiri Ijiko aka onu ime ka uwa nwe nsopuru n'ebe okike, uzọ izu alive na ikpata ego ziiri ezi na mmasi ebe udo di. Na njedebe, okersin ekwesiri ka anyi, bu ndi no n'uwa kwuputa oke na oru anyi nye ikwu na ibe anyi.

Uwa, ebe obibi anyi

Uzo mmadu si ogwa so n'ime otu uzọ uwa oheru. Uwa, ebe obibi anyi di ndu ma nwe nwekorita ndu puru iche.. lke ji okike n'eme ka idi ndu buru ihe n'edochaghi anya, ma na uwa nwere ihe ga enyeaka na igbanwe ndu. Oganihu nke mmekorita ndu na obibi ndu di mma gbadoro ukwu na inwe ebe obibi nke mmadu na anumanu zuru oke, ihe okuku na anumanu rijuru afo, ala na emputa nni, mmiri oma na ezigbo ikuku. Mba uwa na ihe nweta ya di nkenke bu ihe ilo obi mmiri nke onye obula. Ichebe mma na odi iche uwa bu oru di nkpa enyere anyi n'aka.

Onodu gburu gburu uwa

Uzo kachasi esi emeputara na erikwa ihe emeputara na-ebute mbibi, ime ka ihe nweta pe mpe ikpochapu ihe ndi di iche iche. Oke nke si na mmepe obodo abia a naghị ezu oke, ohere di n'etiti ndi ogaranya na ndi ogbenye na abanwanye uba, ekpeghe ikpe ziri ezi, ida ogbenye, amaghi ihe na inwe nghotahie bara uba ma na ebutekwa oke ita ahuhu. Oriri na onu ogugu mmadu ahubeghi mbu ebutewo mkpagbu n'ebe obibi mmadu na anumanu na mmekorita ha di.

Ebe nchebe gburu gburu uwa gbakwasara ukwu na-ama jijiji, ihe ndia di egwu ma burukwa ihe enwere ike izere.

Ihe imanaka di n'ihu

2

O di anyi n' aka iruko oru onu gburu gburu uwa, ilekota uwa na anyi onwe anyi iji gbanari mmebi nke anyi onwe anyi na uzọ obibi ndu di iche iche. Mgbanwe bara uru na obibi ndu anyi na ebe ehiwere ehiwe di iche iche. Anyi kwesiri imata na obu na anyi nwezue ihe ndi di nkpa eji enyere ndu aka, mmehe nke mmadu bu na- idikari, karia na inwekari. Anyi nwere amamihe nke na uzu iji lekota mmadu na nka nile na ibelata odachi na gburu gburu ebe obibi anyi. Obibia nke otu mba uwa enyewo ohere ku enwe onye kwuru uche ya n'uwa. Ihe imanaka anyi n'enwe n'ebe gburu gburu ebe obibi anyi, ndoro odoro ochichi, aku na uba na ime mmuo di nwere mmekorita, anyi jiko aka onu anyi ga enwe ihe igbo nkpa zuru oke.

Oru diri Uwa

Iji me ka ebumunche anyi buru ihe ahuru anya, anyi ga ekpebi na anyi nwere oru di ri anyi n'awa, ma nwe n'awa gba gburu gburu na n'ebe obibi, anyi bu n'otu aka ahụ, umu amala obodo di iche iche n'otu awa ebe ime obodo na nke uwa gba gburu gburu gburu nwere mmeko. Onye obula nwere oke na-oru ugbo a na odi n'ihu ebe ezi na ulo na awa di. Mmuo nke nkwagide na ichi eze ga agbasike ma anyi nwe itu egwu n'ochi chi nwe afo ojuju maka onyinye nke ndu na obi ume-ala gbasara odidi nke mmadu. Anyi na achosike. Inwe olile anya nke masiri onye o bula iji new ebe mgbakawasi ukwu nye awa na apata ohuru.

Ya mere n'idi n'otu anyi kwere na ihe ndi utuzi aka ndia dabere na ibe ha ga enye aka maka odi nma nke akparamagwa mmadu, n'izu ahia, ochichi, ulo oru na ulo oruehiwere maka ime mgbanwe n'ile.

I. Nsporu Nwa Nlektwa Nke ebe Obibi Mmadu

NTUZI AKA

1) Soporu Uwa na ndu na idi iche ya n'ile.

- a). Mata na mmadu n'ile dabere n'ibe ha, udi ndu obula nwere onu ahia na agbanyehi uru obara n'ebe mmadu di.
- b) Nwe okwukwe na ugwu nke mmadu, ogugu isi, ejirimara na ihe ime mmuo nke odidi mmadu.

2). Lekota ebe obibi mmadu site n' inwe nghota, omiko na ihunaya

- (a) Nabata na enwe lkikere inwe, ihazi na iji aku chinyene ruo oru bu mmalite nke oru Igbochi oghom di na gburu gburu ebe obibi na ichebe ihe ruru ndi mmadu.
- b) Kwere na Ibawanye uba na nwere onwe, amamihe na ikikere ga eme ka odimma nke onye nile buru ihe ebuliri elu.

3. Ruo obodo ziri ezi, ga-adigide ma nwe udo.

- a) Meka obodo n'ogo n'ile chekwa oke ruru mmadu na nwere onwe, ma meka onye obula nwe ohere ibu ihe o choro ibu
- b) Nye nomekorita na azumahia ziri ezi, iji meka onye o bula nwe uzọ lkpata ihe eji enyere ndu aka.

4. Chekwa aku na mma awa maka ogbo di n'ihu.

- a) Mata na nwere onwe nke ọgbọ ọbụla ga etozu oke n' ebe ihe ndị ọgbọ dī n;ihu choro.
- b) Meka ọgbọ dī n'ihu mara ihe ndi dī nkpa, ọdi nala na ebe nhiwe ga akwado mma nke mmadu ụwa na ebe obibi mmadu na anumanu.

Iji mejuputa okpurukpu ihe anọ a, o kwesiri ka e new.

II. Ebe Obibi Mmadu Na Anumanu Zuru Oke.

NTUZI AKA

5. Chekwa ma weghachite ugwu nke uwa mmadu bi okachasi idi iche n'ihe omumu gbasara ndu na ihe ndi na akwado ndu.

- a) Meka enwe n'oge n'ile atumatu mmehe ga adigide na iwu ga – emeka enwe nchekwa nke gburu gburu ebe obibi
- b) Rupuata ma chekwa ihe ndi chi nyere na ebe obibi tinyere mpaghara ala na osimiri, iji chekwa ihe ndi na-enyere ndu ụwa aka ma chekwa ihe ndi anyi ketere n'aka chi
- c) Bulie ma gbaputa ihe ekereke no na-ododu ojo
- d) Jikolata ma kpochapu otutu ihe di iche iche ga-emeka ihe ekereke na gburu gburu obibi noro na ajo onodu ma igbochie uzọ ha si ewelite isi.
- e) Jiri ihe ndi di ka mmiri, aja, akụ di n'ohia na ime mmiri ruo oru n'uzo ha na-agaghi emebi ahụ ike nke ihe ekere eke.
- f) Jiri ihe ndi ana agaghi emeghari di ka akụ di n'ime ala ruo oru n'uzo na agaghi ebute ihe odachi na gburu gburu ebi obibi.

6. Gbochie odachi di ka uzọ kachasi mma iji chekwa gburu gburu ebe obibi, mgbe amamike na-ezughị oke,

- a) Gba mbọ igbanari odachi di njo na gburu gburu ebe obibi ma obunadi mgbe ihe omumu science na-ezughị oke.
- b) Hapuru ndi na aru uka ka ha kowa na oru ndi arugasiri agaghi ebute odachi na gburu gburu ebe obibi ma me ka ndi odi n'aka buru ndi ikpe mara maka odachi na gburu gburu ebe obibi.

- c) Gba mbo ka mkpebi n'ile tinye ọ̀nụ̀ n'okwu gbasara ọ̀rụ̀ digasi iche iche mmadu na-arụ̀ nwere uke ibute n'uwa ubua na-ọ̀chinihu.
- d) Gbochie ihe ndị̀ na emebi ikuku na mpaghara gburu gburu ebe obibi n'ile, ma ekwela ka ihe ndị̀ ọ̀zọ̀ na akwadoghi ahụ̀ ike welite isi.
- e) Gbanahụ̀ ọ̀rụ̀ dị̀ iche iche ndị̀ ọ̀lụ̀ agha na arụ̀ nwere ike ibute ọ̀dachi na gburu gburu ebe obibi.

7. Nabata ụ̀zọ̀ iruputa ihe, oriri na ụ̀zọ̀ mmụ̀ba ga adi mma n'ebe oha mmadu dı̀.

- a) Gbolata, megharia akoro ngwa eji aruputa ma na eri kwa ihe aruputara, ma gba mbọ̀ hụ̀ na ebe obibi ga anabata akoro ngwa ndi lara n'iyi.
- b) Jiri igwe na-enye oku ruo ọ̀rụ̀ ofuma kachasi nke a na enweta na anyanwu na ikuku.
- c) Kwalite mmehe na mbughari nka na ụ̀zụ̀ bu igba
- 5
- d) Buru ọ̀nụ̀ ahia ngwa ahia na gburu gburu ebe obibi n'obi ma meka ndi na-eri ngwa ahia mata na ihe ndi aruputara tozuru oke.
- e) Gba mbo ihu na ụ̀zọ̀ esi enweta ahụ̀ ike zuru ọ̀nụ̀ ibi kwalite mmuba bara uru,
- f) Nabata ụ̀zọ̀ akparama agwa gbadoro ukwu na ibi ndu zuru oke.

8. Meka ihe mmuta gbasara ime nka ga adigide ga nihụ̀ ma kwalie itinye ihe amutara n'oru.

- a) Kwagide nka na ụ̀zụ̀ zuru uwa ọ̀nụ̀, kachasi mkpa o di n'ebe obodo ndi na emehe emehe di.
- b) Mata ma chekwa amamihe, odi nala na amamihe nke ime mmuo na mba n'ile na enye aka n'ichekwa gburu gburu ebe obibi na odi mma mmadu.
- c) Gbalisie ike ime ka akuko di oke mkpa n'ebe ahụ̀ ike na ichekwa gburu gburu ibe obibi di na-eru onye n'ile nti.

III Mmekorita Na Uzo Azumahia Zuru Oke Ziri Ezi

NTUZI AKA

9. Kpochapu ida ogbenye di ka ihe dikarisiri mkpa.

- a) Me ka enwe mmiri, ikuku oma, ezigbo nni, ala oma, ebe obibi na idi ocha, ma me ka mgba oru di nkpa rute onye obula aka.
- b) Nye onye obula agumakwukwo na ngwa oru iji nyere ndu aka, ma mekwa ka ndi na enwereghi onwe ha nwe onodu.
- c) Cheta ndi elefuru anya, ndi na enweghi ka oha ha, ta ahuhu n'nye aka me ka ha buru ndi ga anoro n'onwe ha.

10. Gba mbu hu na uzọ azumahia na ulo oru ehiwere n'ogo n'ile kwadoro oganihu mmadu n'uzo ga adigide.

- a) Kwalite okike nke aku na uba n'uzo zuru oke na mba n'ile.
- b) Meka amamihe, uba, nka, na mmekorita mmadu na ibe ya n'obodo na emehe emehe mawanye mma, ma gbaputa ha n'aka iji mba uwa ugwo.
- c) Meka nkwado azumahia, ihe nweta nke ga adigide, nchekwa nke gburu gburu ebe obibi onu rute n'ogo aturu anya ya.
- d) Hu na ulo oru na otu oru na ahụ naka aku na mba uwa uru oru ha n'uzo kwu oto maka odi mma nke onye obula, ma jide ha di ka ndi ikpe mara maka ihe ndaputa obula ga esite n'oru ha daputa

11. Kwere na umu nwoke na umu nwanyi ha aha, di ka ihe ga ebute nmehe ga adigide ma meka agumakwukwo, nlekota ahụ ike and uzọ. ikpata ego zuro onye obula onu.

- a) Chekwa ihe n'ile gbasara umu nwanyi na umu nwanyi ndi na etolite etolite na ebumagha n'ebe ha no.
- b) Kwalite ka umu nwanyi n'etinye aka n'ile gbasara, ikpata ego, ndoro ndoro ochichi, mmekorita mmadu na ibe ya na ihe odinala n'uzo di ike, di ka ndi nwere onu n'okwu, ndi ndu na ndi nketa.
- c) Nye ezi na ulo n'ile ike, ma hu maka nchekwa na nlekota nke otu ezi n'ulo n'ile.

12. Kwalie ihe ruru onye obula na akpaghi oke na gburu gburu ebe obibi n'uzo ga akwado ugwu, ahụ ike na odi mma nke ime mmuo nke mmadu,

kwachasi ihe gbasara umu amala na onumara ndi na adighi otutu n'obodo.

- a) Kpochapu ikpa oke n'uzo n'ile kachasi nke gbadoro ukwu na ebe onye si puta, akpupa ahụ, nwoke na nwanyi, nkuzi gbasara mmekorita nwoke na nwanyi, okpukpere chi, asusu na ebe onye si puta.
- b) Kwalite ikikere umu amala nwere n'ebe ihe gbasara ime mmuo, amamihe, ala, ihe nweta na uzo ha si akpata ihe ndi eji enjere ndu aka.
- 6
- c) Soporu ma kwado ndi ntorobia na obodo n'ile iji meka ha ruo oru di ri ha na obodo.
- d) Chekwa ma weghachite ebe odi nala na okpukpere chi nwere ihe iriba ama.

IV Ochichi Onye Kwuru Uche Ya, Amimihe Na Udo

NTUZI AKA

13. Kwadosie ebe ehiwere ihu maka ochichi onye kwuo uche ya n'ogo n'ile, ma meka ochichi buru n'uzo kwu oto, gbanyekwa na inwe onu ma ime mkpebi na inweta ikpe ziri ezi.

- a) Bulie ike ruru onye obula inu akuko oge okwesiri gbasara gburu gburu ebe obibi, atumatu mmehe obodo na ihe ndi ozo nwere ike imetuta ha.
- b) Kwado obodo n'ogo n'ile, ma bulikwa ihe gbasara ndi mmadu iso nwe nkpebi na Inwe mkpebi n'okwu gbasara ha.
- c) Chekwa Ikikere mmadu ikwu uche ya, Inwe ogbako n'uzo udo na mmekorita.
- d) Me ka enwe ulo onu na ahu maka ikpe ziri ezi kwuru onwe ya, ma di nka n'oru tinyekwara inwe ihe iti aka n'obi n'ebe ihe gbasara odachi gburu gburu ebe obibi di
- e) Kpochapu iri ngari n'ulo oru ndi mmadu na ochichi obodo new
- f) Kwado ime obodo ma mekwa ka ha lekota gburu gburu ebe obibi ha ma nyekwa ochichi obodo oru ha ga aru n'uzo di mma.

14. Tine n'ime agumakwukwo na mmuta di ga adigide, amamihe, ejirimara na ime nka ga enyere idi ndu aka.

- a) meka onye obula, kachasi umu aka na ndi ntorobia nwe ohere igu akwukwo ga enjere ha aka Ikpallite mmehe ga adigide.
- b) kwado ihe omumu atutu na akparamagwa maka inwe agumakwukwo ga adigide.

7

- c) Meka ụlọ ọrụ na-ahụ maka mgbasaa ozi manyenwa mma, ma me ka ndị mmadu mara maka ihe ịma aka dị na obodo.
- d) Ghotata nkpa mmụta maka aparamagwa na ihe ime mmụọ dị na ikawdo ndụ

15. Kwanyere ihe n'ile dị ndụ ugwu.

- a) Gbochie obi ojọ n'ebe ụmụ anụmamụ binyere mmadu dị ma chekwa ha n'aka ita ahụhụ.
- b) Chekwa anụ ndị bi n'ohia maka Ichu nta, ikwo ọnya na ịkọ azụ nwere ike ibute ahụhụ nwere mgbochi.
- c) Gbochie n'uzọ di ike, ikpochapụ ihe ekereke na abughị ihe ndị a na ede ede.

16. Bulie mmụọ nke nnagide na udo

- a) Kwado ma kwanyere nghota. ikwusike, na ịrụkọ ọrụ ọny n'etiti mmadu na etiti mba di iche iche.
- b) Tinye atumatu atutara n'oru iji gbochie nghotahie ma jikwa uzọ esi egbo nkpa bara uru gbo nghotahie na gburu gburu ebe obibi.
- c) Meka nchekwa obodo buru nke na agaghị akpasu iwe ma tinye ihe nweta nke ochi agha n'oru.
- d) Kpochapụ ogbu n'igwe na ihe ndi ozọ nwere ike ịla ndu n'iyi.
- e) Hu na itinye ihe gbasara iga n'ikuku n'oru kwadoro nchekwa gburu gburu ebe obibi na udo.
- f) Mata na udo bu ihe si na mmekorita mmadu onweya, ndi ozọ, na mba di iche iche, ndu ndi ozọ, uwa na ihe ndi ozọ putu.

Uzọ Iga N'ihu

Dika ahubeghi mbu n'akuko otu akara akara na-asị anyi cho uzọ mbido oheru. Udi mgbanwe a bu nkwa nkwekorita uwa ndi a. Imejuputa nkwa a, anyi ga etinye omwe anyi n'oru ikwado ebum n'obi nkwekorita a.

Nke a na-acho mgbanwe mmuọ na-obi, o chorọ ndabere obodo na ibe ya di oheru na inwe oru diri onye obula. Anyi ga ejisi ike buru mmehe na uzọ inyere ndu aka ga adigide n'obi n'obodo anyi na uwa n'ile gba gburu gburu. Odil nala anyi di iche iche bu ihe nrita bu opuru iche ga enwe uzọ isi me ka ebum n'obi ndi buru ihe anya heru. Anyi ga eme ka

nkwurikota okwu butere nkwekorita a di kwuo omimi n'ihu na anyi nwere ihe ndi anyi ga amuta na ochicho nke ezi okwu na amamihe na-aga n'ihu. Mbaga ufodu, ndi na enwe ogba-aghara n'aka ihe abuo di mkpa. Nke a na eme ka ihoro otu sie ike. Otu osinadi, anyi ga ejisike chota uzọ iji meka enwe idi n'otu n'ebe iche iche di, mmeghari ahụ nke bu o di mma nke ebun n'obi a n'obi. Onye obula, ezi na ulo, ogbako na obodo nwere oru di mkpa Iru. Ihe atutu okpukpere chi, ulo mmuta, oru mgbasa ozi na ochichi obodo ka a na akpoku ka ha nye odudu kwesiri ekwesiri Ijiko aka nke ochi chi obodo, na azumahia di mkpa maka ezi ochi chi.

Iji nwe obodo ga adigide, obodo n'ile n'ua ga agbanweriri mmasi ha n'ebe otu mba uwa di, ruzuo oru ha sitere n'ebe nkwekorita uwa ma nwe ihe ntuzi aka iwu kwadoro.

Ka oge nke anyi buru oge a ga-eji nsopuru nke ndu ohuru cheta, ikwesike na inwe ndigide, ikwalite igba mbọ nke ikpe ziri ezi na udo na oru nke ikpori ndu.